

INTEGRACIÓ D'ESPANYA A LES COMUNITATS EUROPEES

Número 23

7 Desembre 1981

I. L'opció comunitària davant la crisi econòmica

Una de les principals característiques de l'actual situació econòmica mundial és la manca d'acord sobre quina sigui la política aplicable per a superar l'estancament i situar-se en un camí de creixement. A Espanya -on als problemes econòmics s'hi uneixen els derivats de la transició política- aquesta incertesa és encara més palesa i afecta tant al Sector Públic com a l'empresa privada, dificultant la imprescindible adaptació i ajust de l'estructura productiva als nous condicionants econòmics.

En aquest context apareix al nostre país la possibilitat de la integració a les Comunitats Europees, objectiu que si en el pla econòmic comporta un innegable esforç d'adaptació, ofereix, per contra, unes possibilitats que, ben aprofitades, poden suposar la consolidació de la nostra economia en el que hauria de ser el seu marc natural d'actuació.

La societat espanyola, a través dels seus representants en el Parlament, expressà unànimement al juny de 1978 la seva voluntat d'integració a la Comunitat. Malgrat que aquesta unanimitat no s'havia produït a cap altre país candidat, en alguns sectors s'està detectant un cert desconcert davant el que pugués representar la integració al Mercat Comunitari i de temença a què els costos que sens dubte suposarà l'ingrés a les Comunitats Europees no puguin ser afrontats per l'economia i societat espanyoles. Cal afegir que la crisi per la qual travessa la Comunitat i la lentitud amb que es desenvolupen les negociacions d'adhesió són factors que, units a la crisi econòmica, contribueixen a estimular actituds crítiques internes, que semblen traduir-se en un cert interès, no precisat formalment, en retardar la data efectiva de la nostra integració.

II. Espanya i la Comunitat Europea. Conjuntura econòmica i realitat històrica

El tema de la integració a les Comunitats Europees no és només un problema econòmic; en negociar -sense oblidar l'enorme transcendència que l'adhesió tindrà per a les nostres activitats industrials — cal tenir molt present els desitjos de la gran majoria de la societat espanyola de formar part de la Comunitat Europea.

El Tractat d'Adhesió amb el que culminaran les actuals negociacions, significa alguna cosa més que un pacte econòmic; per a Espanya representa la transcendental oportunitat de trencar amb l'històric i tradicional allunyament polític-econòmic mantingut respecte a Europa que ha conduït a què, juntament amb Turquia, siguem avui la única nació europea que no pertany a algun dels blocs regionals existents (CEE, EFTA, COMECON).

La integració a les Comunitats Europees no significa només l'adhesió als tractats sinó que implica participar en uns ideals econòmics, polítics i culturals, els objectius dels quals són crear una unió política estable i profunda entre els pobles que habiten el vell continent, basada en la convivència i el respecte democràtics. Oblidar o relegar aquesta filosofia de fons per la incidència d'altres consideracions seria una nova errada històrica a sumar a aquelles altres que han impedit en ocasions anteriors la nostra plena identificació amb Europa. L'adhesió a les Comunitats Europees és, en definitiva, una decisió que supera el camp de la negociació econòmica, doncs les seves conseqüències

es reflectiran en tots els àmbits de la vida espanyola, canalitzada voluntàriament per la via de l'estabilitat democràtica.

III. Inconvenients i avantatges econòmiques de la integració

L'oportunitat històrica de la integració no ha de fer-nos oblidar la necessitat d'una anàlisi profunda i objectiva dels problemes econòmics que sens dubte comporta i de les vies de solució pels mateixos. Aquesta anàlisi ha de realitzar-se mitjançant la discussió oberta i transparent entre tots els agents econòmics i polítics i ha de ser l'instrument de treball que permeti preveure les repercussions reals de la integració, les possibles compensacions davant les modificacions que inevitablement s'han de realitzar, etc. D'altra banda la discussió, al mateix temps, de les repercussions sector per sector i de forma global, és el millor camí per anar preparant les modificacions necessàries en la nostra estructura productiva.

A nivell global, el primer argument que normalment s'utilitza per a qüestionar [l'entrada d'Espanya a les Comunitats Europees és la poca efectivitat de les polítiques comunes front als problemes reals dels respectius països i la hipotètica dissolució de l'esperit que propicia l'ideal europeu. A les Comunitats Europees predominen avui més els interessos nacionals que els comunitaris; s'està lluny de l'acompliment total de l'establert en el Tractat de Roma doncs els països que integren la Comunitat no han sabut realitzar plenament les il·lusions i els fruits d'una situació de postguerra. El seu contingut polític pot aparèixer avui més desdibuixat que en cap altre moment, però no es pot oblidar tampoc que el cabal comunitari (acquis) constitueix una realitat tangible i una voluntat comuna plenament reconeguda en el context internacional. Si més no, de la manera en què es vagi resolent aquesta situació i cohesionant en major mesura la Comunitat, depenen els temps venidors, i, en qualsevol cas, el nostre país s'hi veurà afectat. En aquest sentit cal assenyalar que mentre siguem un país candidat no tindrem cap influència sobre les deliberacions internes que vagin configurant la CEE, mentre que com a país membre el nostre vot pesarà en l'adopció dels acords.

La crisi per la que travessa el projecte comunitari el pot fer menys atractiu per a la societat espanyola però no menys vàlid i convenient. En efecte, les Comunitats Europees no han assolit plenament els seus objectius, però la integració d'Espanya produiria en el nostre país resultats altament constructius quant a la consolidació d'un model social i jurídic a l'estil europeu. Una cosa semblant passaria amb el nostre sistema de relacions institucionals (poders públics, empreses, organitzacions professionals i sindicals, etc.), puix la Comunitat ens forçaria a racionalitzar i modernitzar el marc en el qual es desenvolupen per a equiparar-nos a la resta dels països europeus.

Normalment s'accepta que la nostra estructura econòmica necessita una reconversió que la faci més competitiva i que permeti la consolidació i expansió d'una indústria exportadora. Aquesta reconversió ha de ser recolzada mitjançant una clara millora dels nostres esquemes comercials i de serveis. En aquest sentit, l'objectiu de Política Econòmica que representa la integració a la CEE, no és una dificultat més a afegir a aquest complex i costós procés, sinó que és l'element que contribuirà a garantir que la reconversió de l'economia espanyola es faci en un marc en què pugui desenvolupar-se plenament, proporcionant un mercat més gran en el qual competir amb les indústries comunitàries en igualtat de condicions, creant defenses conjuntes davant les posicions dels altres blocs econòmics i, en definitiva, donant sentit de continuïtat a la resolució de la crisi.

Pot objectar-se que la integració no és imprescindible per a l'economia espanyola, doncs països com Àustria, Suïssa, Suècia, etc., sense formar part del Mercat Comú (però sí de l'EFTA), afronten la crisi amb èxit i contempen el seu futur fora de la Comunitat. Si més no, cal no oblidar, en primer lloc, que els països esmentats tenen relativament poca població i que les seves economies, altament especialitzades en productes molt competitius internacionalment, les situa en una bona posició davant de la crisi econòmica; en segon lloc, cal preguntar-se fins quin punt és raonable i realista pensar en un canvi espontani i profund en la nostra evolució econòmica sense l'estímul exterior que significa l'Adhesió.

Una altra temença estesa és la de que, un cop dins, ens convertim en els parents pobres, en ser desfavorable la situació de partida. La indústria espanyola actual mostra una debilitat estructural relativa caracteritzada per una baixa eficiència, una alta dependència tecnològica i una base industrial mancada d'un nombre suficient d'empreses grans i internacionalment competitives. Amb això, els creixents costos salarials i l'estancament de les inversions determinen una acusada inquietud davant la competència estrangera.

Per a possibilitar l'adaptació de sectors i empreses als condicionants que imposa l'ingrés a la CEE, és necessari que existeixi un període d'adaptació. A aquest propòsit cal afegir-hi que l'empresa espanyola només podrà competir en igualtat de condicions amb la comunitària si s'aconsegueix que es mogui en un entorn polític-social similar al d'aquesta. Aquells sectors o empreses que ni exhaurint aquest període no puguin afrontar la integració, han de ser considerats com a veritables problemes econòmics, ja que amb aquestes perspectives no podran sobreviure ni dintre ni fora de les Comunitats. L'evolució de l'economia exigeix la reestructuració o reconversió d'aquests sectors pels mitjans que siguin necessaris però mai no poden ser utilitzats com a pretext per a impedir o endarrerir la integració.

Un altre motiu d'inquietud davant del Mercat Comú és el risc de què provoqui augment de desocupació i del dèficit de la balança comercial. L'evolució recent de l'economia demostra que el reajustament intern en l'ocupació és d'una magnitud insospitada, de la mateixa manera que el desequilibri de la nostra Balança Comercial assoleix nivells molt alts. En el Llibre Blanc sobre les repercussions econòmiques de la integració d'Espanya a les Comunitats Europees, publicat el 1973 pel Cercle d'Economia, ja es va posar de relleu que la competència que crearà la indústria comunitària donarà lloc a un augment del dèficit comercial en una primera etapa, doncs accelerarà el procés d'eliminació de les empreses no competitives. Si més no, el període transitori ha d'actuar com a matalàs i permetre una adaptació lògica dels nostres sectors industrials de la manera que s'ha descrit en el paràgraf anterior.

En definitiva, ens hem de convèncer de què els problemes econòmics del nostre país, són i seran els mateixos dintre o fora de la Comunitat. Aquesta, però, ens pot proporcionar una protecció i oportunitats que fora de la mateixa no podríem obtenir.

IV. Catalunya i la Comunitat Europea. Voluntat d'integració

En el context actual, Catalunya ha de reforjar el paper que fins ara ha vingut desenvolupant com a impulsora de la integració en el Mercat Comú. Per raons geogràfiques i històriques, Catalunya sempre ha estat especialment permeable a les corrents liberalitzadores d'Europa, cosa que s'ha traduït en una mes gran adaptació i implantació de les corrents culturals i de pensament avançades, de la mà d'una classe dirigent intel·lectualitzada que va saber valorar la importància d'aquest contacte per al desenvolupament cultural, polític i econòmic.

D'altra banda, a l'Espanya perifèrica li correspon un paper destacat com a impulsora de la integració, doncs pels seus interessos exportadors han mantingut vincles més grans amb els països al nord dels Pirineus. I això malgrat que en ocasionals etapes històriques i concretament quan aquesta posició prevalia a l'Europa continental, a Catalunya i en altres zones perifèriques varen existir actituds proteccionistes, que no van ser representatives de tots els sectors econòmics ni, sobretot, representatives d'una concepció global -cultural, política, social, etc.- del sentir dels seus habitants.

Per tot això, per a Catalunya i per a la seva burgesia liberal i avançada, les Comunitats Europees són l'àrea natural en la qual hem d'integrar-nos, no només per raons econòmiques sinó també polítiques. La garantia democràtica que significa la Comunitat possibilitarà el manteniment del règim d'autonomies que s'està desenvolupant a Espanya, que és paral·lel amb les tendències que s'assenyalen a l'Europa Comunitària.

V. Les Comunitats Europees, única alternativa real

La integració és un repte a superar en el camí de la modernització econòmica i política del nostre país. Quan abans es comenci la tasca per afrontar aquest repte, més grans seran les possibilitats d'obtenir resultats positius de la integració. La resolució dels problemes econòmics no pot esperar i exigeix, pràcticament, les mateixes reformes que les necessàries per la nostra incorporació a la Comunitat

Europa és l'espai geo-polític natural vers el qual hem d'encaminar-nos sense vacil·lacions, no només per a reformar l'economia, sinó també per a eliminar les incerteses que encara es donen a la política i a la societat espanyola. No hi ha una altra alternativa vàlida. Això no implica òbviament que no s'hagi de fer un esforç, suplementari per a ser cada cop més present en d'altres països —particularment de l'àrea americana— amb els quals podem augmentar significativament els nostres intercanvis comercials, però aquest esforç serà molt més fructífer si es realitzen com a país membre de la CEE que com a país no pertanyent a cap organització econòmica supra-nacional.

D'altra banda, malgrat la greu crisi econòmica en què ens trobem, no hi ha dubte de què el nostre nivell de vida i les aspiracions de la societat espanyola —culturals, polítiques i econòmiques— s'assemblen molt més a la dels països Europeus que als de qualsevols altres.

Finalment, no s'ha d'oblidar un factor de gran importància, i és que actualment les nostres relacions comercials amb la CEE es regeixen pel Tractat Preferencial signat l'any 1970. Si les negociacions s'ajornessin o ralentitzessin, la Comunitat pot denunciar la seva vigència, i així ho ha advertit, el que sens dubte afectaria a la competitivitat dels nostres productes en l'àrea comunitària i perjudicaria enormement a l'economia espanyola.

És evident que si bé el pes de les negociacions i la signatura dels acords correspon únicament al Govern Espanyol, tots els agents econòmics i polítics tenen una parcel·la de responsabilitat molt important, en tant en els seus contactes internacionals mantinguin la voluntat d'integració, defensin els punts de vista que en el debat intern d'Espanya s'hagin definit i impulsin en el seu àmbit d'influència interior les reformes oportunes. En resum, que manifestin les seves discrepàncies a l'interior amb el màxim realisme i claredat i que, davant de la CEE, actuïn amb l'habilitat i prudència de la que tots ells fan gala en continuades ocasions, perquè no s'integra només una parcel·la a o grup econòmic sinó que s'integra alhora tot l'Estat.

Cal tenir en compte totes les raons econòmiques i polítiques que es mouen al voltant de les negociacions i davant la integració a les Comunitats Europees. Per a això l'actitud de tots ha de ser presidida per la idea d'una opció històrica decisiva per Espanya, que ha de traduir-se, en darrera instància, en una voluntat unànime i decidida d'accelerar el pas en el camí de la integració. Per a resoldre els problemes d'adequació disposem d'un període transitori però, sobretot, de la capacitat creadora i emprenedora de les nostres forces polítiques, econòmiques i socials.

Cercle d'Economia
Desembre 1981